

İKİ FIRTINA ARASINDAKİ SESSİZLİK ANI 30 Yıl Sonra 12 Eylül

12 Eylül günü askeri darbe olduğunu öğrendiğimde ne yapmıştım, nasıl tepki vermiştim? Otuz yıl sonra aklıma kaldığı kadarıyla, o gün uyandığım da alışılmadık bir şekilde tüm aile üyeleri evdeydi; kalkıp çayın altını yakmaya mutfığa gittiğimde annem, „Askerler darbe yapmışlar, sokağa çıkmak yasak. Bugün de senin doğum günün, tam da gününü bulmuşlar!“ dedi. Babamla, kardeşlerimle günaydınlaştım, ısıttığım çayı bardağa doldurup balkona çıktım, yolda devriye gezen askerleri, tek tük geçen askeri araçları, özel izinli arabaları, gazete satıcısını, devriye gezen askerleri kollayarak boş caddede oynayan komşu çocuklarını seyrettim, camlardaki, balkonlardaki komşularla laklaklaştım, radyodan yayımlanan sıkıyönetim emirlerini dinledim, daha bir kaç gün önceki bir „sohbette“ söylenen “Türkiye’de silahlı devrim bir an meselesidir” sözlerini düşündüm.

Bir aldırılmazlık duygusu, korku, endişe veya benzeri bir duygu değil, sadece „her şey olacağına varır“dan gelen bir aldırılmazlık duygusu sinmişti üstüme! O yıl 1 Mayıs’ı İstanbul Siyasi Polisi’nin sorgu odasında geçirmiş, 14 günlük sorgulamadan sonra yasa dışı siyasi bir örgütün yönetici kadro elemanı olma sıfatıyla sayısız yasa dışı siyasi eylemin emir vereni-sorumlusu olarak Sıkıyönetim Askeri Savcılığı’na sevk edilmiş, burada tutuksuz olarak yargılanmak üzere serbest bırakılmış, böylece üniversite sınavlarına girebilmiş, kazanmış ve askeri darbe olduğunda siyasi şube günlerinin mirası sağlık sorunlarıyla uğraşmaktaydım. 12 Eylül 1980 gününün iki fırtına arasındaki sessizlik anı olduğunu düşünemezdim. O gün, komünizme karşı yürütülen Soğuk Savaş -Türkiye için- bitmişti; kısa bir süre sonra da ganimetin paylaşılması için yeni bir savaş başlayacaktı!

12 Eylül 1980 askeri darbesi için herkesin kabul ettiği bir „gerçek“, o güne kadar akan kanın durmuş/durdurulmuş olması. Bir açıdan bakıldığında doğrudur; 12 Eylül günü o zamana kadar binlerce kişinin canına mal olan bir dönemi bitirmişti. Ama diğer yanda duran bir başka gerçek de, binlerce kişinin 12 Eylül’ün olması için öldüğü! Bugün artık tartışmasız bildiğimiz bir olgu, 12 Eylül 1980’in önceden planlanmış olduğu. Kanlı 1 Mayıs 1977, 12 Eylül’ün oluşumunda önemli bir işlev görmüş olmalı; yaklaşık 3-4 yıllık bir zaman süresinde meydana gelen, Kahraman Maraş, Malatya, Çorum, Fatsa olaylarıyla en vahşi boyutlarına ulaşan şiddet olaylarında binlerce kişi hayatını kaybetmiş, her gün bir çok kişinin siyasi suikastlerde hayatını kaybetmesi sıradan bir durum halini almıştı. Ve bütün bunlar bir gün içinde bitivermişti!

Aslında 12 Eylül’le birlikte Türkiye’de şiddet bitmemişti, şekil değiştirmişti. Bir çok kez „sivillerin“ uyguladıkları şiddet politikaları askeri rejimlerinkinden çok daha kanlı, çok daha acımasızdır. 12 Eylül 1980 öncesinin Milliyetçi Cephe hükümetleri ve 12 Eylül dönemi sonrası Özal döneminin şiddet politikaları hatırlanacak olursa, aslında 12 Eylül Dönemi „sakin“ bir dönemdi ve halk için her zaman olduğu gibi „komünistler“ her şeye müstahaktı! Bu nedenle bu dönemde kapatılan sendika, dernek gibi sivil toplum örgütlerinin yönetici ve üyelerine karşı uygulanan „yasal“ şiddet –tutuklama, işten çıkarma, sürgüne gönderme vb.- toplum tarafından „hoşgörüle“ karşılanıyordu. Öğretmenler, sendikacılar ve sol demokrat görüşlü bürokratlar, 12 Eylül 1980 öncesinde olduğu gibi bu dönemde de en çok baskı gören kesim oldu –bu kesim daha sonra Özal döneminde daha da ağır baskılar görecekti ve tümüyle tasfiye edilecekti. Böylece toplumsal muhalefet tümüyle ortadan

kalkacak/kaldırılacak, Soğuk Savaş sonrası döneminin insan tipi oluşturulmaya başlanacaktı.

12 Eylül'ü takip eden günlerde karakoldan sorulduğumda yeniden gözaltına alınacağımı düşündüm; almadılar. Yeniden gözaltına alınsaydım aynı/benzer şeyleri yeniden yaşamaya gücümün yetip yetmeyeceğini bilmiyordum ve dayanamayacağımdan büyük endişe duyuyordum. Şanslıydım, yeniden tutuklanmadım; böylelikle Soğuk Savaş'ın bitip Yeni Dünya Düzeni'nin, daha doğru bir deyişle Yeni Sömürgecilik Düzeni'nin kuruluşuna şahit oldum - can acıtıcı bir deneyim. Bu can acıtıcı deneyimi hep beraber yaşamaya devam ediyoruz.

M. Kemal Adatepe
Hamburg, Temmuz 2010